

**Základní škola a mateřská škola Žandov,
okres Česká Lípa, příspěvková organizace**
Kostelní 200, 471 07 Žandov

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

školní rok 2024/2025

podatelna@zszandov.cz

WWW.ZSZANDOV.CZ

1. INFORMACE O ŠKOLE

Charakteristika školy

Základní škola a mateřská škola Žandov, příspěvková organizace, je prvostupňová škola s pěti postupnými ročníky. Škola je situována v centru města, kousek od náměstí. Kromě místních dětí navštěvují školu žáci i ze Starého Šachova, Velké Bukoviny, Malé Bukoviny, Karlovky, Verneřic, Horní Police, Jezvé, Radče, pro tyto žáky je škola dobře dopravně dostupná. Stravování ve škole probíhá v budově jídelny mateřské školy, která je součástí organizace. Ve škole je k dispozici kuchyňka, venkovní výukový altán a prostorné zahradní ohniště s venkovními zahradními lavicemi.

Mezi rizikové prostředí ve škole patří chodby, schodiště, toalety, šatny a zahrada. Zmírnění rizikosti u těchto prostředí se pokoušíme zajistit důslednými dohledy pedagogických pracovníků a přesně stanovenými pravidly pro žáky školy. Žáci jsou vedeni k důslednému dodržování školního řádu, klima školy sledují všichni pedagogové a třídní učitelé.

Každoročně škola organizuje různé akce, např. plavecký kurz pro žáky druhých a třetích tříd, dopravní výchovu pro čtvrtou třídu, sportovní soutěže, školní jarmark, školní akademii, setkávání s rodiči, pravidelné třídnické hodiny, tematické společné projektové dny, cílené třídní workshopy na stmelování kolektivu.

Celkem školu navštěvuje 90 žáků (údaj k 1. 9. 2024). Do školy byli úspěšně začleněni i žáci jiné národnosti a žáci s řízenou inkluzí. Letošní školní rok zaměstnává škola také 4 pedagogické asistentky, které pomáhají učitelům žákům ve třetí, čtvrté a páté třídě, školní družině a žákům se sníženými školními výsledky. Na škole fungují dvě oddělení školní družiny. V rámci školní družiny mají žáci možnost účastnit se tematických aktivit, kulturních a sportovních akcí.

Škola nabízí zájmové útvary ve formě inovativního vzdělávání. Cílem je osobnostní a sociální rozvoj našich žáků a jejich podpora v rozvoji znalostí a dovedností s využitím inovativních forem výuky a vzdělávání prostřednictvím netradičních vzdělávacích metod a strategií, které vedou žáka k rozvoji kreativity, talentu a samostatnosti. Aktivity cílí i na snižování předčasných odchodů ze vzdělávání.

Škola úzce spolupracuje s místní knihovnou, s místní základní uměleckou školou, a tak žáci základní školy v době po skončení školního vyučování mají možnost navštěvovat nabízenou zájmovou činnost prakticky každý den v týdnu.

Školní preventivní program

Školní preventivní program (dále jen ŠPP) je zaměřen především na zdravý životní styl a prevenci rizikového chování – záškoláctví, šikana, kyberšikana, agrese, kriminalita, delikvence, xenofobie, rasismus, antisemitismus, netholismus („virtuální drogy – závislost na sledování TV či počítače, internetu apod.), gambling, podléhání módním trendům. Dále je zaměřen na témata duševního zdraví žáků, rozpoznání a zajištění včasné intervence a doporučení jednotlivých kroků, hlavně v případech sebevražednosti, týrání a zneužívání dětí, v případech domácího násilí a poruch příjmu potravy (bulimie, anorexie).

Školní metodik prevence snaží se rozvíjet sociální dovednosti žáků, práci v kolektivu stejně i různě starých žáků, odpovědnost za jejich chování a z toho vyplývající následky. Učitelé posilují komunikační dovednosti žáků při řešení konfliktů, za krizových a stresových situací. Respektuje potřeby jedince (žáka i učitele).

INFORMACE O PREVENTIVNÍM TÝMU

Výchovná poradkyně:

Mgr. Kamila Nacházelová – tel. 487 827 682, 603 809 654

Konzultační hodiny pro žáky i rodiče dle telefonické dohody.

Školní metodička prevence rizikového chování:

Mgr. Johana Římánková – tel. 487 827 682

Konzultační hodiny pro žáky i rodiče dle telefonické dohody.

Ředitelka školy:

Mgr. Kamila Nacházelová – tel. 487 827 682, 603 809 654

Třídní učitelé:

Mgr. Radka Jihlavcová – 1. třída

Miroslava Skalická – 2. třída

Mgr. Johana Římánková – 3. třída

Mgr. Petra Joslová – 4. třída

Bc. Marcela Hysková – 5. třída

2. INFORMAČNÍ ZDROJE

Vnější informační zdroje:

Dětský psycholog:

Mgr. Marta Jirková, Purkyňova 1849, 470 01 Česká Lípa, tel. 603 176 471

PhDr. Veronika Kaletusová, tel. 487 954 130, psychologickaambulancecl@gmail.com

Mgr. Adéla Krejčová, tel. 720 416 017, krejcova@kalipacentrum.cz

Dětský a školní psycholog:

PhDr. Mgr. Radana Doležálková, tel. 606 820 201, Elišky Krásnohorské 34, 405 02 Děčín 2

PhDr. Miroslav Hudec, e-mail: MHudec@seznam.cz, tel. tel. 731 974 177

Pedagogicko-psychologická poradna: PPP, Havlíčkova 443, Česká Lípa, tel. 487 521 673,
www.pppcl.cz, poradna@pppcl.cz

Středisko výchovné péče: PhDr. Zdeňka Průchová, Havlíčkova 443, Česká Lípa, tel. 778 529
682, 487 833 161, e-mail:socialnipracovnice@svp-cl.cz

Okresní metodik prevence: Mgr. Dana Horynová, horynova@pplcl.cz, tel. 487 521 673.

Krajský metodik prevence: Ing. Miloslav Hlubuček, tel. 485 226 241,
miloslav.hlubucek@kraj-lbc.cz

Krajský školský koordinátor prevence: Mgr. Bc. Petr Murka, tel. 485 226 239,
petr.murka@kraj-lbc.cz

Ostatní informační zdroje:

Člověk v tísní, Venkovský prostor, K-centrum Česká Lípa, Policie ČR Česká Lípa, Maják
o.p.s., MPedu z. s., Odyssea z. s., SZÚ Liberec, Liga bez cigaret, Řekni drogám ne apod.

Adiktologická ordinace závislostí: tel. 720 347 918, ambulance@drugout.cz

Linka Bezpečí tel. 116 111, 800 111 234 - www.linkabezpeci.cz

Linka důvěry tel. 241 484 149 www.modralinka.cz

Policie Žandov tel. 974 811 111

Finanční zdroje:

Město Žandov, starosta obce Zbyněk Polák

Z grantů vyhlašovaných MŠMT

Vlastní zdroje ze SRPŠ

Vnitřní informační zdroje:

Seznam literatury k prevenci a literatury související:

ČAPEK, Robert. 2010. Třídní klima a školní klima. ISBN 978-80-247-2742-4.

MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2015. Primární prevence rizikového chování ve školství. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7422-392-1.

MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2015. Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7422-3938.

MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2015. Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7422-394-5.

MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2015. Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících. 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7422-395-2.

NEŠPOR, Karel, CSÉMY, Ladislav. 1993. Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat. 1 vyd. Praha: Sportpropag.

NEŠPOR, Karel. PROVAZNÍKOVÁ, HANA. 1997. Slovník prevence problémů působených návykovými látkami. 2. vyd. Praha: SZÚ.

TRAIN, Alain. 2001. Nejčastější poruchy chování dětí. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 807178-503-2.

Časopis PREVENCE, Život bez závislostí

Nástěnky ve vestibulu školy

Deník ŠMP

Webová stránka školy: www.zszandov.cz

Facebooková stránka školy: ZŠ a MŠ Žandov

Třídní Facebookové stránky jednotlivých tříd

Časopis Prevence

www.blobtree.com – Ian Long

Metodické pomůcky: Propagační a naučný materiál (letáky, brožury), videotéka (drogy, třídění odpadu, krizové situace, ...), podpůrná Facebooková skupina metodiků prevence. Preventivně edukační karty Myši z Majáku. Karty Cesta k sobě a Cesta životem od Lucie Ernestové. PC a internet, tablety, interaktivní tabule.

Informovanost rodičů:

Rodiče budou včas seznámeni s danou problematikou. Škola používá elektronickou žákovskou knížku (www.bakalari.cz), kde také seznamuje rodiče žáků s jejich prospěchem a chováním.

3. MONITORING

Pravidelná sociometrie je při třídnických hodinách mezi žáky 1. – 5. třídy.

V první třetině školního roku provádí metodik prevence dotazníkové šetření žáků, úměrné jejich věkovým a mentálním schopnostem.

Na pravidelných měsíčních poradách třídní učitelé hlásí problémy ve své třídě.

V první pátky v měsíci jsou 2 vyučující hodiny odpoledne věnovány setkávání s dětmi ze všech tříd, otevřenému povídání si s dětmi a hraní her.

Děti i rodiče jsou pravidelně informováni na třídních schůzkách o možnostech konzultace a poradenství. Rodiče mohou využívat konzultační hodiny nebo si kdykoliv domluvit schůzku osobně, přes elektronickou žákovskou knížku nebo e-mailem.

Třídním učitelům jsou k dispozici na vnitřním disku školy sebehodnotící testy a materiály do třídnických hodin.

Na začátku školního roku je zmapováno klima třídy pomocí speciálních dvoufázových monitorovacích testů Moje nebe a Strom pocitů.

4. CÍLE PROGRAMU

Dlouhodobé cíle preventivního programu

- předcházet vzniku rizikového chování u žáků
- zvyšovat odolnost dětí vůči rizikovému chování
- sociální adaptace
- vytváření přátelského kolektivu mezi žáky (třída, škola), vytváření důvěrné atmosféry mezi žáky a učiteli, mezi vrstevníky i žáky z ostatních ročníků
- vedení žáků k odpovědnosti (za své činy a chování, jednání ostatních, majetek)
- zvládání krizových situací, stresu, působení sociálního tlaku
- seberealizace žáka během vyučování nebo po vyučování (akce školní družiny, zájmové činnosti, mimoškolní akce, ...)
- informovanost učitelů, žáků i jejich rodičů
- spolupráce škola – rodina
- spolupráce s ostatními školami – různé soutěže (např. sportovní, literární, ekologické)
- spolupráce škola – obec, policie, hasiči
- řešení problémových situací
- nenásilné řešení krizových situací (žák – žák)
- právní aspekty rizikového chování
- mezilidské vztahy – lidská práva, práva dítěte, seznámení s Úmluvou o právech dítěte
- využívání skupinových forem práce během výuky
- snaží se formovat právní vědomí žáků, morální a mravní hodnoty, toleranci a empatii
- zapojovat do realizace ŠPP i ostatní vyučující
- nabídka přitažlivých volnočasových aktivit

Krátkodobé cíle preventivního programu:

- Podporovat pozitivní využívání informačních technologií
- Bezpečné chování na internetu
- Způsoby odmítání návykových látek a důsledky užívání cigaret a alkoholu
- Minimalizovat agresivní chování, násilí mezi žáky
- Návštěvy divadelních a filmových představení s preventivním programem
- Třídnické hodiny

Plán konkrétních preventivních aktivit

- Nutnost systematického **vzdělávání** pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy, v technikách pedagogické preventivní práce, nácviky praktických psychologických a sociálně psychologických dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky a řešení problémových situací
- Systémové zavádění **etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu**, oblastí preventivní výchovy do výuky
- Uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, zaměřených na **podporu rozvoje jejich osobnosti a prosociálního chování**
- Vytváření podmínek pro **smysluplné využití volného času** dětí a mládeže
- **Spolupráce s rodiči** a osvětová činnost pro rodiče v oblasti zdravého životního stylu
- Průběžné **sledování** konkrétních podmínek a **situace** ve škole či školském zařízení z hlediska rizik výskytu patologických jevů a uplatňování různých forem a metod umožňujících **včasné zachycení ohrožených** dětí a mladistvých
- Diferencované **uplatňování preventivních aktivit** a programů speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mládeže
- **Poskytování poradenských služeb** a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy

5. REALIZACE PROGRAMU

Aktivity preventivní – INTERNÍ – všeobecné

1. stupeň

Při vstupu do školy je nutné věnovat větší pozornost vytváření pozitivního školního klimatu nejen mezi žáky samotnými, ale i mezi nimi a učiteli. Pro vytvoření tohoto klimatu je důležité vzájemné poznání žáků a pedagogů. V první třídě je důležité společné stanovení a zažití pravidel mezi žáky a učiteli, dbá se na rozvíjení zdravého sebevědomí žáků a na vnímání odlišností mezi žáky. Žáci také rozvíjejí za pomoci pedagogů své schopnosti komunikovat a řešit problémy.

Tematické celky oblasti Člověk a společnost, Čj, prvouky, Př, VV, HV, TV a vlastivědy jsou zaměřeny na emoce, zdraví, hygienu, režim dne, pracovní návyky, odpočinek, cviky proti únavě a stresu, správné držení těla, informace o lidském těle, chování mezi členy rodiny, základní informace z oblasti sexuální výchovy, dopravní výchovu, první pomoc, nácvik odmítnutí – „umění říci NE“ v souvislosti nejen s drogovou problematikou.

Výchova proti šikaně vyplývá ze stálého stmelování třídního kolektivu díky společným akcím (projektové dny, plavání, výlety, exkurze, soutěže, nácvik na školní akademii, jarmark, ...) a ze začlenění slabších žáků do kolektivu.

Učitelé dbají na správné dodržování zdravého životního stylu (pitný režim, skladba stravy, ...). Podporují pozitivní aktivity u dětí (kroužky, záliby). Nadále mají žáci možnost trávit velké přestávky za příznivého počasí na školní zahradě.

Velmi důležitá je spolupráce s rodiči! Někteří třídní učitelé pořádají třídní schůzky formou 'tripartity', tj. osobní schůzka rodičů, žáka a učitele, kde je čas konkrétně probrat individuálně každého žáka a probrat s rodiči možnou spolupráci při výuce.

Spolupráce s rodiči je realizována na velikonočních a vánočních dílničkách, Dni otevřených dveří, školní akademii.

Žáci celé školy se řídí pravidly školního řádu¹, a pokud je poruší, musí počítat s následky.

Dbá se na spolupráci v mezipředmětových vztazích: prvouka, přírodověda, tělesná výchova, výtvarná výchova, hudební výchova, pracovní činnosti.

---

¹ Se školním řádem jsou vždy žáci seznámeni na začátku školního roku. Rodiče se s ním mohou seznámit v budově školy nebo v elektronické podobě na www.zszandov.cz.

Při výuce bude uplatňován rozdílný přístup k problémovým žákům, včasné rozpoznání specifických poruch učení, dyslexie, dysgrafie, dyskalkulie, dysortografie apod. Na základě potřeby zajistí škola odbornou pomoc (pedagogicko-psychologická poradna). Škola se bude snažit vytvářet optimální podmínky pro vzdělávací proces, nejen během výchov dbát na kulturní a estetický rozvoj osobnosti žáků. Velké přestávky budou žáci za optimálního počasí trávit venku na školní zahradě.

Jednorázové akce:

Specifické:

Exkurze: Např. tematické návštěvy místní knihovny, místní firmy a podnikatelů v Žandově

Besedy: Snažíme se zajistit besedy na různá témata s odborníky, např. policisty, hasiči, lékaři, záchranáři, cestovateli, handicapovanými lidmi.

Účastníme se charitativních akcí, např, podporujeme zvířecí útulek DogSy, Ligu proti rakovině, Světový den na podporu dětí s Downovým syndromem, Život dětem, ...

Nespecifické:

Exkurze: Pravidelné kulturní akce ve škole. Jednorázové akce se mohou v průběhu roku změnit.

Besedy: Organizujeme tematické a zážitkové workshopy pro třídní kolektivy.

Preventivní programy s MPedu z.s.

Letošní tematické bloky pro správný fyzický, psychický a sociální vývoj:

Pro 2. třídu – Na světě nejsi sám

Pro 3. třídu – Z housenky motýlem

Pro 4. třídu – Jsi on-line

Pro 5. třídu – Na světě nejsi sám

Preventivní programy s Maják o. p. s.

Letošní tematické bloky pro správný fyzický, psychický a sociální vývoj:

Pro 2. třídu – Zdravé tělo

Pro 3. třídu – Já a internet

Pro 4. třídu – Alkohol a kouření

Pro 5. třídu – Bezpečně on-line

Úkoly třídního učitele a ostatních vyučujících

- soustavně sledují vývojové a individuální potřeby žáků
- odhalují poruchy vývoje
- poskytují dostatek péče žákům se zdravotními a sociálními riziky, handicapovaným žákům, žákům se speciálními poruchami učení a aktuálními problémy
- neprodleně řeší a důsledně postihují šikanu, vandalismus, brutalitu a ostatní rizika problémového chování
- sledují docházku žáků (prevence záškoláctví)
- pomáhají zajišťovat volnočasové aktivity ve spolupráci s místní ZUŠ
- spolupracují se školním metodikem prevence i výchovným poradcem
- spolupracují s rodiči
- respektují pokyny metodika prevence rizikového chování při zařazování okruhů prevence rizikového chování do tematických plánů

Celoškolní akce:

- kulturně vzdělávací akce (dle aktuální nabídky)
- projektové dny (Den Země, Uklid'me Česko)
- pravidelné projekty (Ovoce do škol, mléčný program)
- exkurze (hasičská zbrojnice, policejní stanice, příroda)
- sběr papíru, plastových víček, baterií a elektroodpadu
- účast na sportovních akcích (např. Lehkoatletický čtyřboj, Futsalový turnaj, Běh Žandovem, Atletický trojboj s Adamem, Florbalový turnaj)
- vánoční akce, velikonoční akce – barevný týden, vánoční a velikonoční dekorace
- akce ke Dni dětí, akce k oslavě pálení čarodějnic – Čarodějnické dovádění, ...
- exkurze, školní výlety, plavecký výcvik žáků 2. a 3. třídy
- bezpečnostní akce – dopravní výchova, návštěva záchranných složek
- rozloučení s vycházejícími žáky, vítání prvňáčků
- den otevřených dveří, zahradní slavnost
- vítání občánků, vynášení Morany, vítání jara
- účast na Svatoantonínské pouti v Žandově, účast na pouti ve Velké Bukovině
- soutěže (Logická soutěž, matematická soutěž, soutěž ve sběru papíru)
- workshopy cílené na třídní kolektivy

Zájmová činnost žáků:

Na škole mají žáci možnost navštěvovat vzdělávací zájmové útvary ve formě inovativního vzdělávání. Cílem je osobnostní a sociální rozvoj našich žáků a jejich podpora v rozvoji znalostí a dovedností s využitím inovativních forem výuky a vzdělávání prostřednictvím netradičních vzdělávacích metod a strategií, které vedou žáka k rozvoji kreativity, talentu a samostatnosti. Aktivity cílí i na snižování předčasných odchodů ze vzdělávání.

1x měsíčně mají děti ze všech tříd možnost setkávání se školním metodikem prevence. Témata bývají aktuální, děti si je vybírají samy, vzniknou formou diskuze. Součástí je i reflexe aktuálního období a plány, co děti zajímá. Děti hrají psychologické, poznávací a stmelovací hry.

Realizace programu pro pedagogy:

Interní	specifická – školení, kdy se předávají informace dál v učitelském sboru nespecifická – teambuildingy, pravidelné supervize.
Externí	kolektivní proškolení učitelského sboru ve škole externí firmou, např. MADIO, MAP Českolipsko, MPedu, Maják o. p. s. Preventivní okénko na každé poradě.

Realizace programu na rodiče:

Interní	seznámení se školním řádem, třídní schůzky, dotazník na konci školního roku
Externí	společné akce na Vánoce, Zahradní slavnost na rozloučení s odcházejícími žáky, Den otevřených dveří, webové stránky, aplikace Bakaláři, individuální setkávání v konzultačních hodinách, volnočasové aktivity

Realizace programu a obcí:

- Vítání občánků
- Společné akce na Vánoce, na Vynášení Morany s místní ZUŠ
- Vystoupení na Svatoantonínské pouti, spolu s místními živnostníky z obce a místní ZUŠ

KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

- V případě náhlé krizové situace se zaměstnanci školy soustředí na zabezpečení zdraví žáků, případně na ochranu jejich majetku, své postupy volí s ohledem na specifika vzniklé situace s cílem oddělit nebezpečný prostor od bezpečného prostoru. V případě vzniku krizové situace zaměstnanci školy vždy neprodleně uvědomí nadřízeného nebo jiného pracovníka, který zprostředkuje pomoc.
- V případě podezření na zneužívání návykových látek: provést diskrétní šetření a pohovor se žákem
- Při důvodném podezření:
  - a) škola okamžitě kontaktuje rodiče event. zákonné zástupce
  - b) při podezření na požití vyzvat žáka ve spolupráci s PČR k orientační zkoušce
  - c) při negativní a nespolupracující reakci rodiny škola uvědomí odbor sociálně právní ochrany dítěte
- Při průkazném zjištění návykových látek ve škole nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování ředitel školy nebo pracovník školy:
  - a) vyzvat žáka k orientační zkoušce
  - b) kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce
  - c) uvědomí odbor sociálně právní ochrany dítěte
- V případě dealerství nebo podezření na porušení § 201 trestního zákona (ohrožení výchovy mládeže) nebo zanedbání povinné výživy:
  - a) škola uvědomí odbor sociálně právní ochrany dítěte
  - b) škola oznámí věc Policii ČR

Riziková místa školy

- Šatna, toalety, chodby, schody, cesta do školní jídelny, školní jídelna, tělocvična, autobusová zastávka u školy, hřbitovní zeď vedle školy.

Postup školy při neomluvené absenci

Zákonný zástupce má povinnost oznámit důvody nepřítomnosti žáka do 3 kalendářních dnů.

Pokud tak neučiní:

- žák má tyto dny neomluvené hodiny
- třídní učitel vždy zapíše počet neomluvených hodin do elektronické ŽK v systému Bakalář a kontaktuje rodiče i telefonicky.

Postih za neomluvené hodiny

Neomluvená absence a její důsledky vycházejí ze školního řádu.

Pokud má žák neomluvené hodiny:

- třídní učitel informuje rodiče o každé neomluvené absenci prostřednictvím elektronické žákovské knížky a dopisu zákonným zástupcům (rodičům)
- třídní učitel informuje metodičku rizikového chování a ředitelku školy, která pošle rodičům doporučený dopis a informuje právní orgány

Pokud má žák 15 neomluvených hodin a více:

- škola informuje příslušné sociálně-právní orgány (MěÚ Česká Lípa, odbor sociální péče, oddělení sociálně-právní ochrany dětí, oddělení kurátorské činnosti)

Postup školy při zjištění šikany

Pedagogický pracovník musí šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§168, 167 trestního zákona).

Ve školním řádu jsou stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Vždy musí být informováni zákonní zástupci zúčastněných žáků osobním projednáním ve škole.

Šikana je vždy řešena ve spolupráci s metodičkou prevence a o jejím výskytu a řešení je informováno vedení školy.

Při řešení šikany škola postupuje individuálně, jelikož případy šikany se od sebe liší (fyzická šikana, verbální šikana, kyberšikana).

O řešení šikany je vždy sepsán záznam a jsou informováni zákonní zástupci žáků.

Postup č. 1 - škola dokáže řešit situaci vlastními silami.

Do této skupiny patří postupy pro počáteční stádia šikanování a rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování.

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach, a to nejen strach obětí, ale i pachatelů a dalších účastníků.

Účinné a bezpečné vyšetření šikany vychází z kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování.

Metody vyšetřování počáteční šikany:

- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální, popřípadě konfrontační rozhovory se svědky (**nikdy konfrontace obětí a agresorů**)
- zajištění ochrany obětem i svědkům
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Výchovná opatření:

Doporučuje se dále pracovat s agresorem. V případě potřeby mu zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo jiných odborníků.

Pro potrestání agresorů lze využít i následující běžná výchovná opatření:

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy
- snížení známky z chování

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Postup č. 2 - škola potřebuje při řešení situace pomoc z venku

Je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi (PPP, středisky výchovné péče, oddělením péče o rodinu a děti, dětskými psychology, ...) a policií.

Patří sem řešení pokročilé a nestandardní šikany, např. výbuchu skupinového násilí vůči obětem.

Metody vyšetřování pokročilé šikany nebo šikany s neobvyklou formou:

- překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- pokračující pomoc a podpora oběti
- nahlášení policii
- vlastní vyšetřování

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.

Výchovná opatření:

- snížení známky z chování
- převedení do jiné třídy
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu

Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Postup školy při zjištění užívání návykových látek

V případě, že škola bude mít podezření na užívání návykových látek, bude vždy postupovat v každém případě individuálně. Nutná je spolupráce školy a rodičů, a to i v případě uplatňování represivních nástrojů. V rámci prevence jsou tato témata zařazována do výuky přírodovědy, vlastivědy a prvouky.

V prostorách školy je zakázáno kouřit, užívat alkohol a jiné návykové látky nejen v době vyučování, ale i na všech akcích pořádaných školou.

Postup školy při zjištění distribuce návykových látek

Distribuce dle § 187 trestního zákona a šíření omamné a psychotropní látky dle § 188 trestního zákona je v ČR zakázána. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující. V případě podezření z distribuce omamných a psychotropních látek musí škola vyrozumět Policii ČR.

Tabákové, alkoholické a jiné návykové výrobky

Pokud je žák přistižen při konzumaci tabákových, alkoholických a jiných návykových výrobků:

- výrobek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky) mu bude odebrán, aby nemohl v konzumaci pokračovat
- pedagogický pracovník posoudí dle momentálního stavu žáka, jestli mu hrozí nějaké nebezpečí
- v případě, že je žák pod vlivem alkoholu a OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě zajistí škola nezbytnou péči a zavolá lékařskou službu první pomoci
- pedagogický pracovník pak sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (od koho má tabákový výrobek atd.), který metodik prevence rizikového chování založí do své agendy
- škola neprodleně informuje zákonného zástupce žáka (metodička prevence, vedení školy)
- v případě zájmu zákonných zástupců nebo samotného žáka, poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení situace
- z konzumace tabákových výrobků, alkoholu a OPL budou vyvozeny sankce
- pokud se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností, od kterého může škola vyžadovat pomoc, a upozorní na to rodiče
- v případě podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška) nebo na přítomnost OPL (zkouška ze slin), ale jen na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce. Pokud je výsledek pozitivní, sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (obdobný postup zvolí i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem návykových látek). Záznam založí metodik prevence rizikového chování do své agendy.

Nález alkoholu ve škole

Pokud pracovníci školy naleznou v prostorách školy alkohol, ihned informují o nálezu vedení školy, tekutinu nepodrobují žádnému testu a uloží ji u vedení školy. O nálezu sepiší stručný záznam – jestliže je alkohol nalezen u některého žáka, je tento záznam sepsán s vyjádřením tohoto žáka. Záznam bude obsahovat datum, místo, čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). Rozhovoru se žákem, následného zápisu bude přítomna ředitelka školy nebo její zástupce. Zápis založí metodik prevence rizikového chování do své agendy. O nálezů alkoholu vyrozumí škola zákonného zástupce (vyzvání k návštěvě školy, předání alkoholu), a pokud se jedná o opakovaný nález u téhož žáka i orgán sociálně-právní ochrany dítěte.

Nález OPL ve škole

V případě, že pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, nepodrobují látku žádnému testu. A o nálezů ihned uvědomí vedení školy. Za přítomnosti dalšího pracovníka školy vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschovají ji do školního trezoru. O nálezů uvědomí Policii ČR, která provede zajištění a identifikaci látky. Pokud bude OPL nalezena u některého žáka, bude sepsán stručný záznam s vyjádřením tohoto žáka. Záznam bude obsahovat datum, místo, čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který jej odevzdal). Rozhovoru se žákem, následného zápisu bude přítomna ředitelka školy nebo její zástupce. Zápis založí školní metodik do své agendy. O nálezů OPL vyrozumí škola Policii ČR (provede zajištění a identifikaci podezřelé látky) a zákonného zástupce.

Pokud má pedagogický pracovník podezření, že některý žák má nějakou OPL u sebe, bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkontaktuje s ní další postup a informuje zákonného zástupce žáka. Žák je izolován od ostatních a do příjezdu Policie ČR je nutné, aby byl pod dohledem. Pracovníci školy u žáka neprovádějí prohlídku jeho věcí nebo osobní prohlídku.

Postup školy při zjištění krádeže

V případě nahlášení krádeže žákem, bude sepsán záznam na základě výpovědi poškozeného. Škola se snaží situaci vyřešit sama – hledání, rozhovor se třídou apod. Snaží se zjistit okolnosti (kdy, kde, kdo byl přítomen, ...). Pokud se krádež nepodaří vyšetřit v rámci školy

a cena ztracené věci převyšuje 5000,- Kč, bude věc dále předána orgánům činným v trestním řízení (ohlášena Policii ČR).

Postup školy při zjištění sebepoškozování u žáka

Nejčastěji pozorovaným sebepoškozujícím chováním je řezání, pálení kůže.

Jinými formami jsou škrábání, píchání jehlou, rozrušování hojících se ran, dloubání, tahání kůže a vlasů/ochlupení a další. Sebepoškozování se může týkat kterékoliv části těla, nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna. Závažnost poškození může sahát od povrchových ran až po poranění vedoucí k trvalému znetvoření.

Z psychologického hlediska lidé, kteří se poškozují, často trpí chronickou úzkostí, mají sklon k podrážděnosti, sami sebe nemají rádi/sami sebe znehodnocují, jsou přecitlivělí na odmítnutí, mívají chronický vztek, obyčejně na sebe.

Motivem SP bývá nejčastěji snaha zmírnit vnitřní napětí, snaha uniknout z nesnesitelné situace nebo neúnosného duševního stavu, snaha odstranit pocity viny, studu, dosažení pocitu očištění, snaha získat pocit kontroly nad vlastním tělem a psychikou, snaha dosáhnout pocitu uspokojení z tělesného prožitku bolesti nebo tepla krve, tělesné vyjádření nevyslovitelných pocitů, vyjádření hněvu na sebe, např. za vlastní slabost nebo za nedostatek disciplíny, odpoutání pozornosti od jiných problémů

Přímým spouštěčem sebepoškozování bývá nejčastěji pocit ztráty a opuštění, pocit studu, kritika. Emocemi, které jsou nejčastěji přítomny před sebepoškozováním (ale i po něm), jsou zlost na sebe a smutek. Aktu sebepoškození téměř vždy předchází izolace.

V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života (přímé riziko = žák drží ve škole žiletku a plánuje se řezat, mluví o sebevraždě atd./nepřímý předpoklad rizika = učitel objeví staré jizvy na zápěstí atd.) Psychiatrické oddělení či klinika spádové nemocnice, centrální příjem nejbližší psychiatrické léčebny – i nedobrovolně, ideálně po předchozí telefonické konzultaci. ambulance@ditekrize.cz, cki@plbohnice.cz

Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním – konzultace s rodiči, následně doporučení na psychiatrická či psychologickou ambulanci – ideálně

s doporučením od dětského lékaře. MUDr. Ladislav Hnídek. Česká Lípa, tel. 487 521 954.
E-mail: ambulance@psychiatrie-hnidek. Kontaktovat Linku Bezpečí – tel. 116 111.

Doporučovaný postup pro učitele:

Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou. Posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i proti vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení. Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance. Stanovit jasné hranice a pravidla na půdě školy. Ideální přístup je takový, ve kterém je sebepoškození tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pocítuje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí.

Postup školy při zjištění sebevražedného chování u žáka

Jedná se o situace, kdy jsou u žáka přítomny sebevražedné myšlenky. Pedagog se o situaci dozvídá obvykle jedním z těchto způsobů. Že se sám svěří, nebo někdo jiný pedagogovi svěří tyto informace či podezření (např. spolužáci). Nebo si pedagog všimne varovných signálů

Pokud má pedagog podezření či informace o tom, že žák má myšlenky na sebevraždu, je v první řadě potřeba pracovat se sebou. Téma je potřeba brát vždy vážně a nebagatelizovat jej. Je vhodné žáka s jeho myšlenkami přijmout. To znamená nesoudit, netrestat a nevyvolávat pocity viny („to bys přece svým rodičům neudělal“), stejně tak se nesnažit žákovi predestitovat věci, které by určitě měl nebo neměl dělat („běž si zaběhat, přijdeš na jiné myšlenky“), a netlačit na něj. Situaci by pedagog neměl řešit sám a měl by se snažit předejít případnému zděšení, fascinaci tématem či panice. Je vhodné, když takový rozhovor vede pedagog, který má s žákem dobrý vztah a také jeho důvěru. Je potřeba na něj mít dostatek času a vhodný prostor, tzn. rozhovor vedeme ideálně pouze ve dvou, bez přítomnosti dalších žáků, a v klidném, bezpečném prostředí. Pokud vnímáte, že se žák chystá říct informace o sebevraždě před vrstevníky, je lepší ho jemně přerušit a pokračovat v rozhovoru hned, ale o samotě, mimo zbytečné žáky. Cílem rozhovoru je vyjádřit zájem o žáka (Zajímá mě, jak se ti daří, co teď prožíváš) a ukázat žákovi, že existuje pomoc. Vedení podpůrného:

Můžu s tebou chvíli mluvit? Mám pocit, že se v poslední době trápiš... Mám o tebe strach... Vidím, že se v poslední době stráníš ostatních... Pozoruj na tobě změny v poslední době... neděje se něco? Pojďme si popovídat...

Doporučit zákonným zástupcům pomoc odborníka.

Např. MUDr. Ladislav Hnídek. Česká Lípa, tel. 487 521 954.

E-mail: ambulance@psychiatrie-hnidek. Kontaktovat Linku Bezpečí – tel. 116 111.

Postup školy při ujištění týraného, zneužívaného a zanedbávané dítěte

Kontaktovat oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) osobně, písemně (možné i e-mailem) nebo telefonicky a žádat poskytnutí poradenství, případně oznámit podezření, že dítě je zanedbáváno, týráno, zneužíváno či přítomno domácím násilím.

Postup školy při zjištění vši u žáka

Spolehlivým důkazem zavšivenosti je nález živých vší při vyčesávání (nejlépe hustým hřebenem tzv. všiváčkem) nebo při prohlídkách vlasů. Hnidy se vyskytují nejčastěji ve vlasech za ušima.

K jejich odstranění je nutné používat přípravky k tomu určené. K odvšivení lze zakoupit v lékárnách i bez lékařského předpisu spoustu přípravků proti vším.

Jak postupovat ve škole?

V případě výskytu, ale i u jiných infekčních onemocnění) ve škole je naprosto nezbytná spolupráce s rodiči (zákonnými zástupci) všech dětí. Učitelé sami nemohou dětem hlavy plošně kontrolovat, aby nerozšířili vši na další děti, ale mají informovat co nejdříve po zjištění nákazy jak rodiče daného dítěte, tak rodiče ostatních žáků. Zbavit děti vší je povinnost rodičů, nikoliv školy a jejich pedagogických pracovníků. Při hromadném výskytu vší by měl být neprodleně informován místně příslušný orgán ochrany veřejného zdraví – krajská hygienická stanice. Pokud zákonný zástupce žáka nespolupracuje se školou, může jej ředitel školy, vyzvat, aby se osobně zúčastnil projednání závažných otázek týkajících se vzdělávání žáka (§22 odst. 3 písm. b) školského zákona) – této výzvě je zákonný zástupce žáka povinen vyhovět.

V případě žáků, které rodiče posílají opakovaně do kolektivu neodvšivené, lze doporučit, aby o této skutečnosti byl informován příslušný orgán sociální péče. Ten totiž může v takovém případě vyvinout na rodiče tlak, například pozastavení výplaty fakultativních dávek, zvýšené kontroly plnění povinností v péči o dítě apod. Pokud jde o sankce, lze na ně použít již zmíněné nepřiznání fakultativních sociálních dávek.

Zásady přístupu k dětem s PAS

Zpracováno dle: MŠMT Č. j.: 21291/2010-28, Příloha č. 22: Zásady přístupu k dětem, žákům, studentům s PAS v rámci vzdělávacího procesu

Charakteristika poruch autistického spektra

Poruchy autistického spektra (dále jen „PAS“) jsou skupinou poruch, které se diagnostikují na základě projevů chování. V současné době hovoříme souhrnně o poruchách autistického spektra a rozlišujeme je podle míry podpory, kterou jedinci potřebují. Nově jsou východiskem také klasifikace stupně postižení intelektu a funkční komunikace (dětský autismus, atypický autismus, Rettův syndrom, Aspergerův syndrom, jiné pervazivní vývojové poruchy, pervazivní vývojová porucha nespecifikovaná (10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí).

Zásady přístupu při výchově a vzdělávání žáků s PAS

1. Zásada přesnosti, jasnosti instrukcí a zajištění předvídatelnosti
2. Zásada strukturování pracovního dne a činností
3. Zásada jasné a konkrétní motivace
4. Zásada klidného a empatického přístupu
5. Zásada dodržování časové souslednosti úkolů
6. Zásada vyšší míry vizuální podpory
7. Zásada posilující koncentraci pozornosti
8. Zásada srozumitelného nastavování sociálně komunikačních pravidel a zvládnání situací, které vyžadují praktickou zkušenost
9. Zásada střídání pracovních činností a odpočinku

Do školy poprvé přichází žák s PAS

Informace – seznámení učitelů, dalších pedagogických pracovníků školy s problematikou poruch autistického spektra v celé její šíři.

Rodina – vhodné je navázat úzkou spoluprací s rodinou žáka s PAS ještě před zahájením vzdělávání žáka (zaměřit se např. na charakteristiku žáka; jeho silné a slabé stránky; specifika v chování; dosavadní průběh vzdělávání; poradenskou podporu v ŠPZ), nastavit spoluprací a průběh péče o žáka s PAS (např. pravidelný kontakt s rodinou; výměna informací o práci se žákem ve škole a v domácím prostředí; snaha o jednotný přístup; využívání stejných metod). Prostředí školy – po dohodě se zákonnými zástupci žáka stanovujeme postup, jak seznámit spolužáky a další pracovníky školy se specifiky žáka. Je důležité podávat srozumitelné a konkrétní informace k danému žákovi s PAS, ne pouze obecné. Je vhodné zařadit programy práce se třídou, které umožní lepší seznámení se žáků třídy navzájem.

Doporučení ŠPZ – naplňování doporučení uvedených v Doporučení pro vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Spolupráce se školským poradenským zařízením, spoluúčast při průběžném vyhodnocování poskytování podpurných opatření.

Koordinátoři PAS – v každém kraji působí krajský koordinátor péče o žáky s PAS v oblasti školství, který má přehled o poskytovaných službách a možnostech podpory pro tyto žáky v daném kraji. Seznam koordinátorů je uveřejněn na webových stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy či Národního ústavu pro vzdělávání.

Respekt k individualitě – úkolem školy je respektovat specifika každého žáka a zajistit průběh vzdělávání v souladu se vzdělávacími potřebami žáka, současně vytvářet stabilní, vstřícné prostředí, ve kterém se budou všichni žáci cítit bezpečně.

Komunikace – podporovat rozvoj verbální i neverbální komunikace. Většina žáků s PAS má významné deficity v komunikaci. Neverbální komunikace nemusí být čitelná, žáci s PAS mohou mít i osobitý komunikační styl. Pro žáky s PAS může být obtížné porozumění zejména nejednoznačným otázkám, složitým a dlouhým souvětím, ironii, sarkasmu, nadsázce. Řada žáků s PAS využívá i různé systémy znakování. • Předvídatelnost – pro některé žáky s PAS jsou důležitá konkrétní, přesná sdělení (např. co; kdy; kde; jak; v jakém pořadí). Pro většinu žáků s PAS je nezbytné informace spojovat s vizualizací. • Motivace – žák s PAS musí rozumět smyslu vykonávané činnosti. Důležité je stanovit individuální motivaci pro konkrétního žáka a následně ji ve spojení s realizovanými činnostmi pozitivně posilovat, propojovat i se systémem odměn.

Tolerantní a empatický přístup – porucha autistického spektra může způsobit nestandardní projevy v chování, které je třeba brát na vědomí a přehnaně na ně neupozorňovat. Znevýhodnění není důvodem k bezbřehé akceptaci všech projevů chování žáka. Je třeba definovat projevy chování, které se budou v rámci školy tolerovat, vzhledem k tomu, že vyplývají z podstaty PAS. Důležité je předcházení vzniku nežádoucího chování a nastavení intervenčního postupu.

Desatero komunikace se žákem s PAS ve škole

1. Zohlednit zkušenosti zákonného zástupce a nejbližšího okolí žáka s PAS – pro nastavení přístupu a komunikace se žákem v průběhu jeho vzdělávání je velmi důležité vycházet ze zkušeností jedinců z nejbližšího okolí žáka (např. zákonných zástupců žáka, rodinných příslušníků).
2. Respektovat specifika v navazování a udržení očního kontaktu – u žáků s PAS může být oční kontakt vyhybavý či ulpívavý, pro některé žáky s PAS je důležitější obsah sdělení než udržování očního kontaktu. Žáka s PAS může rozrušit i vzdálený oční kontakt – při současném hovoru pedagoga s jinou osobou.
3. Dodržovat osobní zónu jedince – pro některé žáky s PAS je obtížné zachovat během konverzace přiměřenou vzdálenost od komunikačního partnera. Žáci s PAS často nejsou schopni vyhodnotit, nakolik vstupují do jeho osobní zóny (lze využít vizualizace např. pomocí položeného archu papíru na podlaze – „podsedák“ při sezení na koberci). Dodržování osobní zóny by mělo být oboustranné. V případě potřeby je možné žáka s PAS navést k udržení osobní zóny. U sensoricky citlivých jedinců je potřeba přihlídnout k jejich specifikům (např. doteky; intenzita hlasu).
4. Vztít v úvahu případné zvláštnosti v řeči – např. zvýšené či snížené tempo řeči, hlasitost, zvláštní vyjadřování, specifika v intonaci, echolálie, verbalizace. U některých žáků expresivní řeč zcela chybí nebo ji funkčně nevyužívají.
5. Neodsuzovat způsob komunikace upřednostňovaný žákem a nestandardní projevy chování – např. motorický neklid; nepřiměřená gestikulace; grimasování; nezdvořilost (např. nepozdraví; nepoděkuje); nevhodné komentování určitých skutečností; používání vulgarismů. Nastavte žákovi s PAS jasné hranice a vysvětlete, proč a v jakých situacích je určité chování akceptováno, či nikoliv. Nevhodné chování žáka s PAS klidným hlasem, gestem odmítněte.
6. Mluvit přiměřeně hlasitě, konkrétně, jednoznačně, stručně, zachovávat klidný tón – pro žáka s PAS je důležité vědět CO, JAK, KDE, KDY, KDO a PROČ. Problematické může být používání ironie, dvojsmyslů či jazykových hříček v komunikaci. Mnozí žáci s PAS jim

nerozumí nebo je chápou doslovně, což vede k neočekávaným reakcím. Neměli bychom také dávat najevo překvapení z odlišného způsobu myšlení.

7. Podle potřeby usměrňovat průběh konverzace – seznámit žáka s průběhem konverzace, vysvětlit mu, co je jejím hlavním tématem. Žáci s PAS mají tendenci odbíhat od tématu hovoru ke svým oblíbeným tématům, ulpívat na detailech. Pokud má žák s PAS nutkavou potřebu nadále hovořit, je třeba vymezit čas pro jeho sdělení, poté se vrátit zpět k původnímu tématu.

8. Zeptat se, pokud nerozumíte obsahu sděleného – taktně se žáka s PAS doptejte, pokud nevíte, co chtěl sdělit. Nehovořte o žákovi s PAS před ním, ale obraťte se přímo na něj.

9. V případě obtíží s porozuměním využívat vizuální podporu – u některých žáků s PAS se setkáváme s významnými problémy v porozumění řeči. V takovém případě je dobré využívat vizuální podporu, např. obrázky, grafy, symboly, piktogramy, sociální příběh, časový plán. 10. Shrnutí a adresnost sdělovaného obsahu, zdůraznění důležitých bodů – někteří žáci s PAS obtížně rozlišují podstatné informace od nepodstatných. Příliš mnoho informací je může zahltit a nemusí vést k pochopení. Při nepochopení frontálních instrukcí je u některých žáků potřeba sdělení směřovat konkrétně k jejich osobě a ověřit si, zda žák správně porozuměl sdělení.

Ředitelem školy pověřený pedagogický pracovník – školní metodik prevence, výchovný poradce zodpovídá za spolupráci se školským poradenským zařízením, v jehož péči je daný žák s PAS.

- seznámí pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, kteří budou se žákem v kontaktu (např. při výuce; v družině; při odborném výcviku; v tělocvičně; ve školní jídelně), s obecnými specifiky žáka s PAS, se specifiky v chování a komunikaci, dále se zásadními a podstatnými informacemi o individuálních zvláštностech a potřebách daného žáka.

- zajistí ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm a pracovníkem školského poradenského zařízení, který se problematikou PAS zabývá, besedy a osvětu pro pedagogy i žáky školy a jejich zákonné zástupce takovou formou, která je seznámí se specifiky žáků s PAS v celé šíři, pokud je to možné, včetně pohledu odborníků, jako jsou psycholog, psychiatr, neurolog apod.

- pověřený pedagogický pracovník úzce spolupracuje s třídním učitelem žáka, asistentem pedagoga a školním metodikem prevence.

Třídní učitel – úzce spolupracuje se zákonnými zástupci žáka a pravidelně je kontaktuje ve snaze zajištění optimální podpory pro vzdělávání žáka. Neprodleně informuje zákonné zástupce žáka a pověřeného pracovníka školy o změnách v chování, změnách aktuálního

zdravotního stavu, projevech problémového chování žáka, o plánovaných nebo náhlých změnách ve školním prostředí.

- v případě potřeby a po dohodě se zákonným zástupcem spolupracuje s lékařskými specialisty, v jejichž péči je žák s PAS veden – především praktickým lékařem pro děti a dorost, dětským psychiatrem, případně dětským klinickým psychologem.

Pedagogický pracovník – při práci s třídním kolektivem vždy zohledňuje věk, schopnosti žáků a sociálně psychologické jevy, které se u žáků ve třídě vyskytují. Způsobem přiměřeným věku a schopnostem jednotlivých žáků formou nejrůznějších metod rozvíjí schopnost diskutovat, pracovat v týmu a respektovat ostatní, uvědomovat si význam a podstatu pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty a snášenlivosti.

Spolupráce škola – zákonný zástupce žáka – odborní pracovníci

Zajištění bezpečnosti a zdraví – krizový plán v případě agresivního chování žáka:

- snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům (zajistíme odchod žáka s PAS × ostatních žáků ze třídy), na žáka v akutním afektivním stavu hovoříme klidným hlasem (v případě, že žák reaguje negativně, nekomunikujeme s ním), popisujeme situaci, snažíme se ho uklidnit, odstraníme z žákova dosahu nebezpečné předměty.

- přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého.

- stále se snažíme žáka verbálně uklidnit.

- pokud afekt stále trvá, udržujeme bezpečný odstup, hlídáme, aby si žák neublížil, zajišťujeme prostor (např. u oken), verbálně ho uklidňujeme a čekáme na pomoc dalšího dospělého.

- kontaktujeme zákonné zástupce žáka, v případě potřeby Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám.

6. DOKUMENTACE

Dokumentace o aktivitách v rámci ŠPP bude vedena průběžně, snaha využít mezi žáky dotazníky, testy. ŠPP byl vypracován na základě metodických pokynů MŠMT: Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních. Do ŠPP mohou pedagogové nahlížet i během školního roku (výňatek na webu školy nebo tištěný ŠPP ve sborovně).

Mgr. Johana Římánková,
metodička prevence rizikového chování